

At Congregation Ahavath Torah
Englewood, New Jersey

Weekly Parasha Insights

Shmini 5776

Harav Shmuel Goldin, Chief Rabbi
Rabbi Chaim Poupko, Associate Rabbi
Rabbi Morty Kuessous, Assistant Rabbi

Published by: Raphael Benaroya

Parasha Discussion

Learning from the Mistake of Nadav and Avihu

By: Rabbi Mordechai Gershon (Yeshivat Lev HaTorah, Ramat Beit Shemesh)

On the eighth day following the week-long inauguration of the mishkan, excitement filled the air. The Jewish people were looking forward to seeing the temple service being conducted joyfully by Aharon the Kohen Gadol and his sons. Yet, at the pinnacle of this celebration tragedy struck. Aharon's two eldest sons, Nadav and Avihu, independently decided to enter the temple and perform an unauthorized incense service. Consequently, they were consumed by the fire that descended upon the mizbeach (alter). There are several rabbinic texts and commentators that offer various explanations for why the natural result of their actions was their unusual demise.

Quoting the rabbinic Midrash Vayikra Rabbah, Rashi offers two approaches. The first is that Nadav and Avihu determined a Torah law in the presence of Moshe. Since it is considered disrespectful to one's teacher to independently decide the law, they perished when they executed their halachic decision. The second approach is that Nadav and Avihu were intoxicated when they incorrectly entered the sanctuary to perform the unauthorized incense service. This is evident from the fact the immediately following this story, Hashem commanded Aharon to warn his remaining sons that they may not enter the temple after they have consumed alcohol. Implicit in the juxtaposition between this commandment and the story is that the fatal mistake of Nadav and Avihu was that they came to serve Hashem in the mishkan while intoxicated.

This idea (that Nadav and Avihu may have been intoxicated) should not simply be interpreted as a form of alcohol abuse. Nadav and Avihu may have attempted to utilize wine to reach a heightened state of joy and detach themselves from the physical world in order to achieve a stronger sense of spirituality. Whether they were physically inebriated or were spiritually intoxicated in the moment with unbridled excitement, Nadav and Avihu made an error in judgement that cost them their lives. Although excitement for spirituality and a desire to draw close to Hashem is typically a positive thing, when it is not tempered by a complete respect and adherence to the procedures established in Hashem's Torah, this excitement is destructive. This idea is reflected in a statement that some have the custom to recite prior to performing a mitzvah in which they declare that they are about to perform the mitzvah with love and awe. If one only approaches G-d out of love, he or she may very likely pick and choose their own personal way of drawing close to Hashem, even when this is

in violation of Hashem's will. Therefore, the love must be balanced by awe and respect for Hashem's laws. On the other hand, if one only serves Hashem out of respect and fear, his relationship with G-d is fundamentally flawed and, bring Hashem's will into fruition, he will not achieve genuine closeness with Hashem. Both love and respect are necessary.

A third interpretation of the fatal mistake of Nadav and Avihu, explained by Rabbenu Bachya in the name of Rav Avraham ben David (Ra'avad), is that Nadav and Avihu saw that the fire that was expected to miraculously descend from heaven upon the mizbeach had not yet done so and they, therefore, independently took initiative to bring the fire themselves. As a result of bringing this fire, they "took away" the great Kiddush Hashem (sanctification of G-d's name) that would have resulted when the fire would have eventually descended. The natural consequence for preventing this Kiddush Hashem was Nadav and Avihu losing the privilege of continuing to be the conduit for future acts of Kiddush Hashem to take place. Therefore, when the fire did descend from heaven, it did not stop at the mizbeach, but continued in the direction of Nadav and Avihu, thereby consuming them.

Rav Aryeh Brueckheimer beautifully draws a parallel between this idea and the reason why Moshe and Aharon were not permitted to enter Eretz Yisrael. Both Moshe and Aharon did not help major opportunities for Kiddush Hashem to come into fruition (Aharon by not stopping the sin of the golden calf and Moshe by hitting the rock to draw water) and, therefore, lost the ability to continue being the cause of Kiddush Hashem in Eretz Yisrael.

One Shabbat morning, on his way home from shul, a certain rabbi was walking toward his home when he noticed a secular Jew who was publicly desecrating Shabbat. Perhaps due to a desire to avoid an awkward encounter, the rabbi's natural reaction was to keep a distance from this individual and walk on the other side of the street to his house. Yet, at the last moment, the rabbi decided to walk right in the direction of his fellow Jew and wish him a hearty "Shabbat Shalom." When one of his children who was accompanying the rabbi inquired about his change of direction, the rabbi explained that the reason for his split second decision was that by greeting the man he would be sharing a warm interaction with another Jew (which is always an important thing) and would perhaps create a Kiddush Hashem by bringing a deeper awareness of Shabbat to someone who was either ignorant or indifferent to this most holy and special day. This rabbi set an example of someone who seeks to create a Kiddush Hashem, rather than avoid making one. Let us follow this example to seek opportunities in our daily lives for performing actions of Kiddush Hashem when we proudly perform mitzvot and good deeds, which will share the beauty of Hashem's ways with everyone around us.

מאורות בפרשה (רפאל בן-ארוי'ה)

"וַיֹּאמֶר אֶל אֶהָרֹן קַח לְךָ עֵגֶל בֶּן בָּקָר לְחֻטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לְפָנַי ה' (ט' ב')

"וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר יֹאמֶר קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחֻטָּאת וְעֵגֶל וְכֶבֶשׂ בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה, וְשׂוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים לְזֶבַח לְפָנַי ה' (ט'
(ג'-ד')

יש להקשות מדוע מדבר הכתוב לאהרן בלשון "קח לך" ולבני ישראל "קחו" ואין לשון "לכם"? ועוד, מדוע שונה קרבן אהרן מקרבן של בני ישראל?

ודרשו ע"כ חז"ל (מס' יומא דף ג') "לך" - לטובתך. ועוד דרשו - "לך" שיקח משל ממונו ולא מממון ציבור.

ומאיר ה"אור החיים" (שם): "אומרו 'לך' כי זה יהיה לו לאות עולם כי לא עשה הוא העגל בכוונה ח"ו ולא טעה אחריו, אלא שבא על ידו בלא כוונה ובלא מחשבה רעה, ולצד זה יועיל לכפר בעגל, מה שאין כן ישראל לצד שמעשיהם בעגל הוא בחינת המזיד ולא יבא העגל לחטאת להם והוא אדרבה קטיגור. ותמצא (ויק"ר כ"א) שהקפיד ה' על אהרן לבל יכנס לבית ה' פנימה ביום הכיפורים בבגדי זהב לצד שעשה זהב העגל, ויש להעיר בזה למה צוה ה' שיביא עגל בן בקר לחטאת והלא החטאת באה לכפרה ואין לך סניגור בעולם כזה. ונראה כי האדון ב"ה שפט בצדק הדבר, לצד כי אהרן לא עשה שום פעולה בבחינת מעשה העגל, כי לא ציירו ולא הכינו ואין צריך לומר שלא האמין בו ולא טעה אחריו חס ושלום כמאמרו למשה (תשא ל"ב כ"ד): 'ויצא העגל' פירוש, מעצמו יצא על ידי מעשה אשר עשו ב' מכשפי ערב רב ינוס ויומברוס כמאמרם ז"ל (תנחומא תשא י"ט)".

עדיין קשה, מדוע צוה השי"ת שאהרן יביא עגל לחטאת ובני ישראל יביאו עגל לעולה?

ומתרץ ע"כ ה"כלי יקר" (שם): "ואמרו בזה לפי שבחטא העגל לא חטא אהרן במחשבה שהרי ודאי לא נתכוון לשם עבודה זרה כלל ועיקר חטאו היה במעשה שעשה העגל בפועל כמו שנאמר (שמות ל"ב ל"ה): 'ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן', מה תלמוד לומר 'אשר עשה אהרן' אלא להורות בא שאהרן לא חטא כי אם בעשיית העגל, ולא במחשבה, על כן קרבנו עגל לחטאת המכפר על חטא המעשה, אבל ישראל שחטאו גם במחשבה (וגם במעשה) כי ודאי לשם עבודה זרה נתכוונו על כן קרבנם עגל לעולה הבא על חטא ההרהור".

"זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד ה' (ט' ו')

צריך לברר מהו "זה הדבר" שיש לעשות כדי שיראה כבוד ד'?

ונראה שהכתוב חוזר על הסמוך לפניו דכתיב (שם ה'): "ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני ד'". ויש להבחין שהכתוב אומר "לפני ד'" ולא "לפני אוהל מועד", מכאן שההכנה בתשובה ובשלימות היא הבחינה החשובה של העמידה לפני ד'. וזה שאמר דוד (תהלים ט"ז ח'): "שויתי ד' לנגדי תמיד", וכאן כונתו של משה לומר להם שתדעו ותעריכו כי עומדים אתם לפני ד' ואז וירא אליכם כבוד ד',

מוסיף ה"אור החיים" (שם): "עוד יכוין בכלל אומרו לפני ה' שלא היה מסך מבדיל בינם לבין ה' כדכתיב (ישעי נ"ט): "עוונותיכם היו מבדילים וגו'", וזה יגיד שהיו שלימים עם ה' וכפי זה ידויק על נכון אומרו זה על מעשה האמור בסמוך.

אחר שכתבתי זה בא לידי מדרש חז"ל (במד"ר נשא פ"ב ח') בזה הלשון: זה הדבר מה הוא? זה הדבר על המילה כמה דתימא זה הדבר אשר מל יהושע' עד כאן. ודברי המדרש סתומים וחתומים, וכי באותו יום מל אותם משה, או באותו יום צוה על המילה.

אכן הכוונה היא על ערלת לבם שהוא דבר המבדיל בין ישראל ובין אביהם שבשמים, גם מרחיק אימתו מלבם, וצוה למול ערלת לבבם ובה יראה להם כבוד ה', והם דברינו עצמם. שוב בא לידי מדרש אחר (כן הוא בתו"כ הכא) בילקוט וזה לשונו: זה הדבר אמר להם משה לישראל, אותו יצר הרע תעבירו מלבבכם ותהיו כלכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום וכו' ותהיה עבודתכם מיוחדת לפניו דכתיב ומלתם את ערלת לבבכם וגו' ואם עשיתם זה וירא אליכם כבוד ה' עד כאן, והם דברינו עצמם".

"וַיִּשָּׂא אֶהָרֶן אֶת יָדוֹ וַיָּדִי אֶל הָעַם וַיְבָרְכֵם" (ט' כ"ב)

מה ברכה ברכם? ברש"י (שם): "ברכת כהנים: יברך, יאר, ישא", ומוסיף הבעל הטורים: "ויברכם. בגי' ברכות (תו"כ) כנגד גי' מיני קרבנות. יברך - כנגד חטאת, וישמרך - מן החטא, שנאמר (ש"א ב' ט'): 'רגלי חסידיו ישמור' (ספרי במדבר ו' כ"ד). יאר - כנגד עולה שנאמר (שמות ל"ד כ"ד) 'בעלותך לראות' שלום - כנגד שלמים (תו"כ ט"ז א')".

בירושלמי (תענית פ"ד הל"א): "ויברכם, ברכה סתומה אבל לא שמענו אי זו היא עד שבא הכתוב ופירשה יברך ד' וישמרך, יאר ד' פניו אליך וגו'". "סתומה" למה? - שאיזו ברכה יכול בן אדם לברך זולתו? שהרי אין הוא יודע מה טוב לחבירו ולעתים מה שחושבים שטוב הוא רע או שמביא לתוצאות לא טובות. עד שבא הכתוב ופירשה "יברך ד' וישמרך". כלומר, ברכת אהרן היתה שהקב"ה יברכם והוא ית"ש יודע במה צריך לברך כל אחד ואחד.

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהָרֶן הוּא אֲשֶׁר דָּבַר ה' לֵאמֹר בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכְפֹּד וַיִּדַם אֶהָרֶן" (י' ג')

מה "הוא הדבר אשר צוה ד'?" היכן דיבר זאת? ואומר רש"י (שם): "ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי" (שמות כ"ט מ"ג). באלו הדברים נרמז שביום הקמת המשכן יתקדש שם שמים במכובדים הגדולים שעל ידי פגיעה קטנה בלבד שיעשו בכבוד המשכן, ידעו כולם בזה שיעשה בהם דין ואינו נוהג בהם במשוא פנים (ואפילו יש בהם מעשים טובים וכונות טובות) ובכך מתגדל כבוד המשכן וכבוד שמים ואז יזהרו לא רק בכבוד המשכן אלא גם בכל מצוות ד'.

ראה גם הכתוב (תהלים ס"ח): "נורא אלקים ממקדשיך", שיש ליראות מהקב"ה שעושה דין במקודשיו שמהם לוקחים אנשים מוסר.

וזה שאמר משה לאהרן, אמר לי ד': "בקרובי אקדש" שאקדש שמי ביקרים ביותר ובגדולים ביותר. ובניך על כל פנים היו הגדולים ביותר כי בהם בחר הקב"ה לקדש שמו ולכן יש לו להצדיק את הדין. (ומזה מוסר השכל גדול לכל מי שנהרג על קדושת השי"ת שחלקו בשמים גדול שהוא בבחינת "בקרובי אקדש", נורא למבין!).

"וַיִּדַם אֶהָרֶן" (י' ג')

איתא במס' אבות דרבי נתן (פ"ד): "כשמת בנו של רבן יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לנחמו נכנס רבי אליעזר וישב לפניו ואמר ליה רבי רצונך אומר דבר אחד לפניך. אמר לו, אמור. אמר לו: אדם הראשון היה לו בן ומת וקבל עליו תנחומין ומנין שקבל עליו תנחומין שנאמר: 'וידע אדם עוד את אשתו' (בראשית ד' כ"ה), אף אתה קבל תנחומין. אמר לו: לא די לי שאני מצטער בעצמי, אלא הזכרת לי צערו של אדם הראשון. נכנס רבי יהושע ואמר לו: רצונך אומר דבר אחד לפניך. אמר לו: אמור. אמר לו: איוב היו לו בנים ובנות ומתו כולם ביום אחד וקבל עליהם תנחומין אף אתה קבל תנחומין. ומנין שקבל איוב תנחומין שנאמר: 'יהי נתן והי לקח יהי שם ה' מבורך' (איוב א' כ"א). אמר לו: לא די לי שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרת לי צערו של איוב. נכנס רבי יוסי וישב לפניו. אמר לו: רבי רצונך אומר דבר אחד לפניך. אמר לו: אמור. אמר לו: אהרן היו לו שני בנים גדולים ומתו שניהם ביום אחד וקבל עליהם תנחומין שנאמר 'וידם אהרן' (ויקרא י' ג'), אין שתיקה אלא תנחומין ואף אתה קבל תנחומין. אמר לו: לא די לי שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרתני צערו של אהרן. נכנס רבי שמעון ואמר לו: רבי רצונך אומר דבר אחד לפניך. אמר לו: אמור. אמר לו: דוד המלך היה לו בן ומת וקבל תנחומין ואף אתה קבל תנחומין ומנין שקבל דוד תנחומין שנאמר: 'וינחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה וישכב עמה ותלד בן ויקרא את שמו שלמה' (שמואל ב' י"ב כ"ד), אף אתה רבי קבל תנחומין. אמר לו: לא די שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרתני צערו של דוד המלך. נכנס רבי אלעזר בן ערך כיון שראהו אמר לשמשו טול כלי ולך אחרי לבית המרחץ לפי שאדם גדול הוא ואיני יכול לעמוד בו. נכנס וישב לפניו ואמר לו: אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון. בכל יום ויום היה בוכה וצועק ואומר אוי לי אימתי אצא מן הפקדון הזה בשלום. אף אתה רבי היה לך בן קרא תורה, מקרא, נביאים וכתובים, משנה, הלכות ואגדות, ונפטר מן העולם בלא חטא ויש לקבל עליך תנחומין כשהחזרת פקדונך שלם. אמר לו רבי אלעזר בני נחמתני כדרך שבני אדם מנחמין".

יש לשאול מה ראו חמשת התלמידים להוסיף על דברי קודמיהם מילות שלא הפיקו את רצונו של ריב"ז ואדרבה גרמו לו יותר צער. מה נחמה יש כאן? ולמה הנחמה של ר' אלעזר התקבלה על ידו? ומסביר ה"ללקוט מעם לועז" (ויקרא עמוד ק"ב): " לפי שיש שני מיני תנחומין שמנחמים לאדם בשעת צרה. האחד: כשאומרים לו שהצרה שאירעה לו היא אמנם גדולה אבל אינה חדשה

והוא אינו הראשון שאירע לו כך בגללו, אלא הדבר רגיל ואירע לרוב האנשים האחרים, ולכן אף כי הצרה גדולה הוא עשוי להתנחם בזה. משל למה הדבר דומה לאדם שיש לו מכה גדולה בבשרו ובא הרופא ושם עליה רטיה שלא ירגיש כל כך את כאבו, אבל המכה נשארה במקומה כבתחלה. ויש עוד מין תנחומין. היינו, כשמסבירים לאדם הסובל שאמנם מכתו גדולה אבל אם יתבונן בה היטב יראה שבעצם אינה צרה אלא טובה, שכן חוב הוא שנפרעו ממנו. ותנחומין אלו, דומים לאדם שיש לו מכה ובא רופא ונתן לו תרופה טובה שריפאה לגמרי המכה. וזוהי תרופה אמיתית". וכך כל אחד מתלמידיו ניסו לנחמו בצרות אחרים היינו "לרבים היתה צרה כזאת" אך לא נמצא לו בזה נחמה. רק כשנכנס ר' אלעזר בן ערך ונחמו בצורה השניה של תנחומין ואמר לו שכל שעושים מן השמים הוא רק לטובה אז אמר לו ריב"ז שמצא בדבריו צרי למכתו.

ומוסיף ה"ילקוט מעם לועז" (שם עמוד ק"ג): "ולכן מי שהוא בעל נפש ויש בו אהבת השי"ת ומאמין בתורתו הקדושה, אם אירע לו איזו צרה ר"ל כגון אבדת ממון או מיתת בנים שהיא הקשה בכלם, אל יקח הדברים בקיצוניות יתירה אלא יסבול צערו בסבלנות, ואל יעבור על מה שצוה הקב"ה בתורתו "ג' ימים לבכי, ושבעה ימים להספד, ושלושים יום לכיבוס ולתספורת", ויותר משיעור הזה אל לו לאדם להפליג בצערו, ואם עושה כן הוא עובר על התורה ונקרא שאינו מאמין בתורה הקדושה שעתידים המתים לחיות. ואמרו רז"ל "כל מי שמצטער על המת יותר מדי עונשו שמת לו מת אחר שבכיתו תהיה באמת" (עיין בביאור על עניני האבלות בפרשת ויחי). אלא ילמד מאהרן הכהן שהצדיק עליו את הדין, ואמר בודאי עונותי גרמו לזה והקב"ה עשה לי כך לכפרת עונות כדי לתת לי שכר טוב לעולם הבא. ויתנחם בנחמתו של ר' אלעזר בן ערך שהיה אדם גדול ואמר "ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך". ויהיה מרוצה ברצון השי"ת שכך יפה בעיניו ובודאי עשה כן לטובתו כדי לכפר לו עונותיו בגלל סיבה הגלויה לפניו. ואם ינהג כך - בודאי תיחשב לו מיתת הבן כעקידת יצחק שאביו הביאו לעקדה כדי לעשות רצונו יתברך. ואע"פ שהעקדה היתה מרצונו של אברהם ואילו מיתת בניו הם ח"ו על כרחו, מכל מקום כיון שבסופו של דבר לא נהג בקיצוניות יתרה וקיבל באהבה הנהגת השי"ת נקרא הדבר כאילו מרצונו מסר נפש בנו, ולכן נחשב הדבר כעקדה. וכשאדם מקבל יסוריו באהבה, כשם שבאים - כך הם הולכים מהר, אבל אם הוא מתקשה בצערו אדרבה אז יסורים הולכים ומתגברים".

"וידם אהרן" (י' ג')

וברש"י: "קבל שכר על שתיקתו. ומה שכר קבל, שנתייחד עמו הדיבור, שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי יין". כלומר, בפרשה הבאה, דיבר הקב"ה רק עם אהרן בענין האיסור לשתות יין לכהנים הנכנסים לעבודה. שנאמר (י' ח'): "וידבר ד' אל אהרן" ולא נזכר שם משה.

"צרו המור", (ר' אברהם ב"ר יעקב סבא זצ"ל, נולד בספרד 1440 והיה תלמידו של ר' יצחק די ליאון, גורש מספרד 1492 והלך לפארטוגל וגורש משם 1497 והלך לפעז במורקו, שני בניו נגנבו ע"י האפיפיור ובכה עליהם כל ימי חייו. והלך משם לאדרינופול בטורקיה. הוא נפטר על הספינה ליל יום כפורים בדרכו לאיטליה ונקבר בוירונה באיטליה. נכדתו שנולדה לבנו ר' יצחק היתה אשת ר' יוסף קארו בעל ה"בית יוסף") טוען שעצם שתיקתו של אהרן אינה מוכיחה בעליל שאכן הצדיק אהרן עליו את הדין בתוככי לבו. יתכן ששתק מחוסר אוניס כלפי גזרת שמים אך בתוכו חש תרעומות על אסונו הכבד. אמנם רש"י מדגיש שתיקת אהרן היתה מתוך צידוק הדין וקבלת יסורים בלב שלם, על מה מבסס דבריו: ההוכחה לדבר היא יחוד הדיבור עם אהרן בפרשת "שתויי יין". אילו אהרן היה שרוי בצער או ח"ו בכעס ולא הצדיק עליו את הדין לא היה זוכה לגילוי שכינה, כאמרם בגמרא (שבת ל' ע"ב): "אין השכינה שורה מתוך עצבות".

"וידם אהרן" (י' ג')

לרבה של ירושלים הרב אליהו דוד רבינוביץ תאומים (האדר"ת) היתה בת שנפטרה בדמי ימיה, שעת ההלויה נקבעה לשעה מסוימת ואנשי ה"חברא קדישא" אשר הכירו את המרא דאתרא כאדם המקפיד על דיוק בזמן התיצבו בשעה שיועדה וביקשו לצאת להלויה.

הרב שהסתגר בחדרו, ביקש לעכב לזמן מה היציאה להלויה. הדבר היה לפלא, כעבור כעשרים דקות יצא האדר"ת מחדרו ואז ניתן האות לצאת לדרך.

לימים, שמעו מפיו את פשר העיכוב. וכך אמר: נצטוינו "לברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה". בבואי לברך ברכת "דיין האמת" ראיתי שעדיין חסר ה"כשם". לפיכך נסתגרתי בחדר עד שהצלחתי לסגל לעצמי את תחושת השמחה שליוותה אותי בעת שבאה בתי זאת לעולם. או-אז יכולתי לברך מתוך אותה תחושה את ד' אשר דנני בדן אמת.

"יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד" (י' ט')

"ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור" (י' י')

"ולהורות את בני ישראל" (י' י"א)

החינוך (מצוה קנ"ב) כתב: "שלא להכנס שתוי במקדש, וכן שלא להורות, כלומר שלא לדון בדבר מדיני התורה בעוד שיהא האדם שכור, שנאמר [ויקרא י' ט']: "יין ושכר אל תשת וגו' בבואכם אל אהל מועד". ולשון התלמוד [עירובין ס"ד ע"א]: "שתה רביעית אל יורה" וכו'. שורש המצוה ידוע. שאין ראוי להתעסק בדברים היקרים בתכלית היוקר כמו עניני המקדש ודברי התורה רק בעת שיהיה האדם מיושב בדעתו ומכוון בכל מעשיו".

וכתב הרה"ג ר' מנחם גנק שליט"א (רב דקהלה קדושה שומרי אמונה, ענגלוואוד, ויושב ראש חברת ועד הכשרות דאו יוא, וראש ישיבת ר' יצחק אלחנן): "וצריך ביאור איך נכללן שני ענינים אלו בלאו אחד, כניסת שתוי יין למקדש ואיסור שלא יורה בעת שהוא שתוי יין, שהרי שתוי יין בעיקרו הוא איסור כניסה למקדש, ומה ענינו לאיסור שלא יורה בעת שהוא שתוי יין?

ואשר נראה לבאר בזה דאיסור להורות כשהוא שתוי גם הוי איסור כניסה, דכשאחד עסוק בהוראה הרי נכנס הוא פנימה לפני ולפנים בהבנת התורה כדכתיב בענין התורה "יקרה היא מפנינים" ודרשו חז"ל "יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים".

עוד אמרו חז"ל "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד". וביאור הענין דאף שביית המקדש נחרב מ"מ עדיין יש מושג של בית של הלכה ששם השכינה שרויה. ולכן אמרו חז"ל "ד' אמות", דשיעור בית הוי ד' אמות על ד' אמות, וכשאחד מורה הלכה הרי הוא נכנס לפנים לד' אמות של הלכה, הקובע בית לפני ד' ולכן אסור שיהא שיכור בשעת כניסתו.

"דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו" (י"א ב')

פרשה זאת מדברת להורות לישראל את הטמא והטהור לאכול שיהו בהם ולא יטמאו. רבו המפרשים בענין איסורי מאכלות ויש ביניהם שחשבו כי המאכלים האסורים מזיקים לבריאות הגוף ע"י שמולידים ליחות רעות וכדומה וכך גם נטה הרמב"ן. אך התורה מספר פעמים חוזרת ואומרת (י"א מ"ג): "אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו במ ונטמתם במ". ועוד (י"א מ"ד): "והייתם קדושים כי קדוש אני". מכאן למדים שאין התורה מזהירה כאן בבריאות הגוף אלא בבריאות הנפש. ואומר ה"כלי יקר" (י"א א'): "אין הכוונה בהם כי אם אל רפואות הנשמה, כי הם (המאכלות האסורות) משקצים הנפש הטהורה ומגרשים רוח טהרה וקדושה מן האדם ומולידין אטימת השכל ותכונת האכזריות כן כתב בעקידה ובמהר"י אברבנאל".

ועוד מביא לראיה שכל אומות העולם אוכלי בשר אסור לישראל ושקצים רבים וכל מיני טמאים ולמרות זאת כולם חזקים ובריאים ואין בהם כושל ולא ניתן בהם חולי ונזק לגופם ואין בהם קוצר חיים לעומת ישראל עקב מאכלים אלה, ומכאן מגיע למסקנה שברפואת הנשמה מדבר וכך גם ברור מהכתוב.

"להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל" (י"א מ"ז)

בסוף פרשתינו צותה לנו התורה כל דיני מאכלים איזה מהן מותרים או לאכלם ואיזה מהן אנו אסורים לאכלם, והתורה נותנת סימנים להכיר איזה טהור וכשר ואיזה מהן טמא ואסורים לאכול. בפסוק זו שהוא סיום דיני מאכלות אסורות יש בה קושי שמתחלת ב"טמא" ואחר כך "טהור" אמנם בסיום הפסוק מתחלת התורה לכתוב החיה ה"נאכלת" ואחר כך החיה אשר "לא תאכל", מדוע לא כתבה התורה סגנון אחת בתחלת הפסוק לסוף הפסוק, או תחלה לומר טמא ולא תאכל ואחר כך טהור ונאכלת,

או לומר תחלה טהור ונאכלת ואחר כך טמא ולא תאכל? עוד דבר טעון ביאור, מדוע בכלל נכתבה "בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל" וכי אין זו נכללת בטמא וטהור הנאמר בתחלת הפסוק?

ואמר הגר"א מוילנא רמז נאה ויפה מאד, דהנה במס' יומא (דף פ"ג ע"א) קתני: "ההיא עוברת דארחא, אתו לקמיה דרבי, אמר להו: זילו לחושו לה דיומא דכיפורי הוא. לחושו לה ואילחישא. קרי עליה (ירמיה א' ה'): "בטרם אצרך בבטן ידעתוך וגו'". נפק מינה רבי יוחנן. ההיא עוברת דארחא, אתו לקמיה דרבי חנינא, אמר להו: לחושו לה, ולא אילחישא. קרי עליה (תהלים נ"ח ד'): "זורו רשעים מרחם", נפק מיניה שבתאי אצר פירי", [מתורגם ללשון הקודש: פעם אחת הריחה אשה מעוברת ביום כפורים מאכל ונתאווה העובר במעיה לאכול, אמר רבי שילחשו לה באזנה שיום כפור היום (זה סגולה גדולה מובא בפוסקים לעשות ביום כפורים ובדוק ומנוסה שמצלת נשים מעוברות מלאכול ביום כפורים), העובר קיבל הדברים ולא התאווה עוד ואותו העובר היה ר' יוחנן, וקראו עליו את הפסוק 'בטרם אצרך בבטן ידעתוך' שכבר במעי אמו כבר הכיר את ד'. והיתה אשה מעוברת אחרת שהתאווה לאכול ביום כפורים ולחשו לה שיום כפורים היום ולא קיבל העובר שלא לאכול, והוצרכה המעוברת לאכול (אף שהיתה מותרת וחיבת לאכול משום פקוח נפש דדוחה איסור אכילה ביום כפור) ונולד שבתאי אוצר פירות שהיה רשע שהגביה מחיר כל הפירות שבעיר להתעשר על חשבון העניים, וקראו עליו 'זורו רשעים מרחם' שכבר ברחם היה רשע.

והנה בלשון הקודש יש פירוש שני למילת "חיה" והיינו אשה מעוברת. ואמר הגר"א שזהו מה שרמזה התורה כאן, אם תרצו "להבדיל בין הטמא ובין הטהור" פירוש מי יגדל להיות איש טמא ומי יגדל להיות איש טהור, אז תבחנו "בין החיה הנאכלת [מעוברת האוכלת ביום כפורים] ובין החיה אשר לא תאכל".

ר' יעקב אביו של הרה"ג ר' עובדיה יוסף זצ"ל כשהיה גר ב"קטמון" הלך לשיעור והמגיד שיעור אמר דבר תורה הנ"ל בשם הגר"א על פי המעשה במסכת יומא הנ"ל. קם ר' יעקב ואמר שזה המעשה קרה גם לאשתי כשהיתה מעוברת מלפני שלשים שנה ביום הכפורים ולחשו לה ולא אכלה ומזה נולד בני הר' עובדיה, ויהי רצון שגם הוא יגדל בתורה ויראת שמים שיהיה כר' יוחנן.

עמד המגיד שיעור ואמר שגם זה מרומז בפרשתינו, שכן כתוב בסוף הפרשה שמספר הפסוקים בפרשה הם צ"א וסימניך שהוא בגימטריא "עבדיה", ומילה ראשונה בהפטרה (בשנה רגילה שאינה פרשת פרה) הוא "ויוסף", ושני המילים ביחד הם "עובדיה יוסף", מתוק!

והאיר לי הרב נתן הירשבער, מחבר ספר קול רנה שזה הרמז מצוי גם בשנה מעוברת שקורין לפרשת פרה מפרשת חוקת, שהמילים שבפסוק ראשון של פרשת פרה הוא "וידבר הוי"ה אל משה ואל אהרן לאמר", ועם מספר הפסוקים של פרשת שמיני, הוא בגימטריא "דיברו אל אשה יראה והרה אם עבדיה יוסף".

(יחזקאל פרק ל"ו, ט"ז-ל"ו לאשכנזים, ט"ז-ל"ח לספרדים)

הפטרת פרשת פרה

בארבע שבתות בחדשים אדר וניסן מוציאים שני ספרי תורה, בספר תורה הראשון קורין בפרשת השבוע, ובספר תורה השניה קוראים למפטיר כדלהלן, ההפטרה קורין מענין המפטיר ולא מענין פרשת השבוע. אלו ארבע שבתות נקראין במשנה ובשולחן ערוך "ארבע פרשיות".

והם א) **פרשת שקלים**: קוראים אותה בשבת מברכים חודש אדר, או אם שבת היא ראש חודש אדר, קוראים המפטיר מתחלת פרשת כי תשא, המדברת במצות נתינת "מחצית השקל" כמו שנבאר להלן, ולהפטרה קוראין מעין המפטיר כמו שנבאר להלן.

ב) **פרשת זכור**: בשבת לפני פורים מוציאין ספר תורה שניה וקוראים מסוף פרשת כי תצא, המדברת מהחיוב לזכור מה שעשה לנו עמלק כשיצאו בני ישראל ממצרים, והחיוב למחות את שמם מן העולם, ולהפטרה קוראים מהנביא "שמואל" מה שעשה שאול המלך כשנצטוו להרוג את העמלקים, ואם ירצה ד' נבאר את ההפטרה בשבוע של פרשת זכור.

ג) **פרשת פרה**: בשבוע הקודמת לפרשת החודש מוציאין ספר תורה שניה וקוראים מתחלת פרשת חוקת, המדברת מהחיוב לטהר עצמינו מטומאת מת על ידי זריקת מי פרה אדומה, בזמן בית המקדש, טרם שנהיה מותר ליכנס לבית המקדש או לאכול מהקרבנות, ולכן קוראים אותה קודם לחודש ניסן להזכיר אותנו לטהר את עצמינו כדי שנוכל לאכול מהקרבן פסח, וההפטרה קוראים מהנביא "יחזקאל" המתאר לנו כיצד עתיד הקב"ה לטהר אותנו מטומאותינו, ואם ירצה ד' נבאר את ההפטרה בשבוע של פרשת פרה.

ד) פרשת החודש: קוראים אותה בשבת שמברכים חודש ניסן או אם ראש חודש ניסן חל בשבת, וקוראים בספר תורה שניה מפרשת בא, המדברת מהחיוב להביא קרבן פסח ב"ד ניסן, וקוראים אז ההפטרה מעין המפטיר מהנביא "יחזקאל" כמו שנבאר אם ירצה ד' באותו שבוע.

כאמור לעיל, פרשת פרה, היא השלישית שבסדרת ארבע פרשיות, שקורין אותה בסוף חודש אדר, מוציאין שני ספרי תורה וקורין בס"ת הראשון בפרשת השבוע ובספר תורה שניה קורין למפטיר בפרשת חקת המדברת במצות עשיית אפר פרה אדומה שמטהרין עמה את טמאי מת.

בהפטרה, קורין מספר יחזקאל, הנביא אומר שד' העניש את עם ישראל בגלות אך בעתיד יגאלם לטהר את שמו יתברך ויטהר עמו שיסיר מהם את היצר הרע וישיבם לאדמתם ושם יפרו וירבו.

לדברי הנביא (יחזקאל ל"ו י"ז): "בית ישראל ישבים על אדמתם ויטמאו אותה בדרךכם ובעלילותם וגו', ואשפך חמתי עליהם על הדם אשר שפכו על הארץ ובגלוליהם טמאוה, ואפיץ אתם בגוים". אך גם בגלות חזרו והרעו דרכם ואומר (שם כ'): "ויבוא אל הגוים אשר באו שם ויחללו את שם קדשי באמר להם עם ה' אלה ומארכו וצאו". אך הקב"ה גואלם לא מפני זכויותיהם אלא למען שמו (שם כ"ב): "לכן אמר לבית ישראל פה אמר אדני ה' לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללתם בגוים וגו' וידעו הגוים כי אני ה' וגו'". אך קיבוץ הגלויות ושיבת בני ישראל לארצם דורשים חליפת טומאתם בטהרה וכדברי רש"י (שם כ"ו): "לב חדש [פירוש] יצר שנתחדש לטובה". וזה שאומר הנביא (שם כ"ד - כ"ו): "ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלולכם אטהר אתכם: ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש אתן בקרבכם והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר". ומפרש הרד"ק (שם): "לב חדש ורוח חדש אתן בקרבכם - החדוש הוא שיהיה להם לב שומע ורוח נכונה לקבל דברי הקל יתברך באהבה".

השיבה לאדמת ארץ ישראל תפריח את שממת הארץ ותפליא את עיני הגוים שיכירו כי מעשה אלוקים הוא (שם ל"ג - ל"ו): "כזה אמר ד' אלוקים ביום טהרי אתכם מכל עונותיכם והושבתי את הערים ונבנו החרבות: והארץ הנשמה תעבד תחת אשר היתה שוממה לעיני כל עובר: ואמרו הארץ הלזו הנשמה היתה כגן עדן והערים החרבות והנשמות והנהרסות בצורות ישובו: וידעו הגוים אשר ישארו סביבותיכם כי אני ה' בניתי הנהרסות נטעתי הנשמה אני ה' דברתי ועשיתי". אכן אלה שראו את הארץ בחורבנה יראו בישובה ואז ידעו בבירור שלא יתכן דבר זה אלא מידי יתברך.

הספרדים מוסיפים שני פסוקים בהמשך המדברים בישראל שירבו כצאן לרוב.

כשם שהמפטיר בתורה קורא בחוקי טהרת הטומאה כך ההפטרה, מעין המפטיר, עוסקת בטהרת העם כולו תחת יד ד'.

חודש ניסן המתקרב אלינו לטובה הוא זמן טוב במיוחד להתעוררות, למחשבות גאולה וטהרת הגוף והרוח.

DEDICATIONS

לעילוי נשמת:

- רחל בת יום-טוב ורוזה ז"ל
- האלוף (מיל.) מאיר דגן ז"ל

לרפואה שלמה:

- אהרון בן רפאל וזיולי
- CAROL STORCH SCHWARTZBERG
- הגב' רחל דיין
- MORDECHAI HACOHN BEN SIMA

For dedications please email asaftamir@verizon.net one week in advance

בענין גנות מידת הכעס

וְאֵת שְׁעֵיר הַחֲטָאִת דָּרַשׁ דְּרַשׁ מֹשֶׁה וְהָיָה שֶׁרָף וַיִּקְצֹף עַל אֲלֶעָזָר וְעַל אֵיתָמָר בְּנֵי אֶהָרֹן וְגו' (י"ט"ז)

מה דרש משה? על מה כעס ("ויקצוף") משה? ומה יצא מכעסו?

ראה בכתוב, ששלשה שעירים נצטוו להקריב באותו יום (יום חנוכת המשכן, ראש חודש ניסן, בשנה שניה לצאתם ממצרים). השעיר האחד, לחטאת ראש חודש. השני, לשעיר נחשון (הנשיאים נדבו קרבנות לחנוכת המזבח, ומשה אמר שכל נשיא יקריב נדבתו ביום בפני עצמו, והנשיא הראשון היה נחשון בן עמינדב נשיא שבט יהודה, ואחד מנדבתם היה שעיר לחטאת, אף שאין נודבים חטאת, כתב הגמרא, שזה היה הוראת שעה), והשלישי, לחטאת, בשביל בני ישראל לכפר על מכירת יוסף (על ששחטו השבטים שעיר עזים וטבלו הכתונת פסים בדמיה להראות ליעקב שיוסף נהרג - רמב"ן ריש הפרשה בשם התורת כוהנים).

ונצטוו אהרן ואלעזר ואיתמר בניו לאכול החטאות, אף דאונן אסור בקדשים (אונן הוא אדם ביום ראשון שמת אחד משבעה קרוביו כאב או אח, וכאן מתו נדב ואביהו אחיהם). אהרן ואלעזר ואיתמר שרפו את שעיר ראש חודש ואכלו את שני שעירים האחרים. כשנודע למשה מה עשו, כעס עליהם ושאלם שתי שאלות בדרך ממה נפשך: א - אם שרפתם את השעיר ראש חודש משום שאתם אוננים למה לא שרפתם גם את שני השעירים האחרים? ב - אם אכלתם את השני שעירים משום שאתם סבורים שאף על פי שאתם אוננים מכל מקום ביום חינוך המשכן אתם ככהן גדול שמקריב אונן, אם כן למה לא אכלתם גם את השעיר ראש חודש? וזהו דכתיב "דרוש דרש משה" שהיו כאן שני דרישות. ואף שמשם לפי סברתו שטעו היה חייב להוכיחם, מכל מקום לא היה לו לכעוס, ואם לא היה כועס היה יכול לעמוד על טעותו, דחלוק דין שעיר ראש חודש מדין השני שעירים, ששעיר ראש חודש היה קדשי דורות ואם כן אף אם לא יוכלו לאכול בראש חודש זה, בראש חודש השני יהיה עוד קרבן כזה, אבל השני שעירים היו קדשי שעה, פעם אחת בעולם, לכן רק על אלו נצטוו שיאכלום.

איתא במדרש (ויקרא רבה פרשת שמיני פרשה י"ג סימן א'): "מהו דרוש דרש ב' דרישות א"ל אם שחטתם למה לא אכלתם? אם לא הייתם עתידין לאכול למה שחטתם מיד? ויקצוף על אלעזר ועל איתמר, וכיון שכעס נתעלמה ממנו הלכה א"ר הונא: בשלשה מקומות כעס משה ונתעלמה ממנו הלכה ואלו הן: בשבת ובכלי מתכות ואונן. בשבת מנין? שנאמר (שמות ט"ז): 'ויותרו אנשים ממנו וגו'', כיון שכעס שחכ לומר להם הלכות שבת ואמר להם (שמות כ"ג): 'הוא אשר דבר ה' אכלוהו היום כי שבת היום לה'', ובכלי מתכות מנין? שנאמר (במדבר ל"א): 'ויקצוף משה על פקודי החיל', וכיון שכעס, נתעלמה ממנו הלכה ושחכ לומר להם הלכות כלי מתכות, וכיון שלא אמר משה, אמר אלעזר הכהן תחתיו שנאמר (במדבר ל"א): 'ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא' אמר להם למשה רבי צוה ולא צוה, באונן מנין? שנאמר: 'ויקצוף על אלעזר ועל איתמר' וכיון שכעס, נתעלמה ממנו הלכה שאונן אסור לאכול בקדשים, הנותרים לאמר רבי פנחס ור' יהודה ברבי סימון אמר להון אף אתון לא אשתריתון. 'וידבר אהרן אל משה', בדיבור ענה כנגדו כדכתיב (בראשית מ"ב): 'דבר האיש אדוני הארץ וגו' הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם אמר לו היום מתו בני והיום אקריב קרבן היום מתו והיום אוכל בקדשים. מיד דרש אהרן ק"ו למשה ומה מעשר הקל אסור לאונן חטאת דחמיר אינו דין שיהא אסור באונן מיד. וישמע משה וייטב בעיניו. הוציא כרוז לכל המחנה ואמר אני טעיתי את ההלכה, ואהרן אחי בא ולמד לי. אלעזר ידע את ההלכה ושתק. איתמר ידע את ההלכה ושתק. זכו ונתייחד הדיבור עליהם ועל אביהם ועל אחי אביהם בחייהם ה"ד: 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם', תני ר' חייא לאמר אליהם, לבנים לאלעזר ואיתמר".

ראה כמה קשה הכעס שאפילו משה שכל מעשיו היו לשם שמים מתוך כעסו איבד חכמתו בהלכה ובכך גם יכלתו להורות הדרך בהלכה זו, וכך נשנה גם בפעמים אחרים שכעס, ועל זה אומרת הגמרא (פסחים ס"ו ע"ב) כלל גדול: "כל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו וכו' כל שכועס אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו וכו'" וע"ש.

מכאן למדו חכמינו כמה מגונה מידת הכעס, ובעטיה, אפילו לרגע קל נתעלם ממש רבינו, גדול הנביאים, דין זה של אבילות.

מן הראוי לסיים בשבחו של משה, אחרי התבהרות ענין הקרבנות לעיל וגילה אהרן למשה על טעותו כתיב (י' כ'): "וישמע משה וייטב בעיניו", וכתב רש"י בשם מס' זבחים (ק"א ע"ב) שמשה "הודה ולא בוש לומר לא שמעתי אלא שמעתי ושכחתי", ואמרו חז"ל שמשה עבר בכל מחנה ישראל משער לשער ואמר בקול רם "שכחתי וטעיתי בהלכה ואהרן אחי העמידני על האמת", ובכך לא רק קיים משה בעצמו מצות (שמות כ"ג ז'): "מדבר שקר תרחק" לשקר ולומר לא שמעתי, אלא גם התגבר על קושי הרב שיש בהודאת על טעות ולא רק כלפי אלה עליהם כעס אלא קבל עם ועדה הודיע את טעותו, ויש בזה מוסר.

בענין גנות מידת הצביעות

אֶךְ אֵת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעַלֵי הַגֵּרָה וּמִמִּפְרָסֵי הַפְּרִסָּה אֶת הַגִּמְלָה וְגו' וְאֵת הַשֶּׁפֶן וְגו' וְאֵת הָאֲרֻנֹּת וְגו' וְאֵת הַחֲזִיר כִּי מִפְרָסֵי פְרִסָּה הוּא וְשִׁסַּע שְׁסַע פְּרִסָּה וְהוּא גֵרָה לֹא יִגֵּר טֵמָא הוּא לָכֵם" (י"א ז')

אחרי שמספר הכתוב בסימני כשרות הבהמה דהיינו מפריס פרסה ומעלה גרה ידוע ממילא שמי שאין בהם סימנים אלו אינם כשרים לאכול. למה אם כך חזר הכתוב לדבר בארבע חיות שאינן כשרות לאכילה בגלל חסרון אחד מסימני כשרות?

ועוד, למה מקדים הכתוב באלו הארבע האסורות בסימן טהרתם לפני סימן טומאתם? הרי מן ההגיון יהיה שידבר בסימני הטומאה תחלה ובכך יגיע מיד אל סיבת איסורן.

ועוד, בספר דברים חוזר משה על איסורן של חיות אלה וכולל את הגמל, השפן והארנבת בפסוק אחד ומיד אחרי כן מוסיף פסוק אחר על החזיר. אם בכלם חסר סימן אחד מה ראה משה להפריד ולציין את החזיר בפני עצמו? [ראה הכתוב (דברים י"ד ז'): "את הגמל ואת הארנבת ואת השפן" - בפסוק אחד. ומיד (שם שם ח'): "ואת החזיר"]

בדרכינו למענה, נפנה למדרש המוציא מקרא מידי פשוטו ודורש ברמז מדברי נביאים שראו בחזיוניהם את ארבע מלכויות הרשעה המשעבדות את ישראל כל אחת בשעתה נרמזים בברית בין הבתרים ובאלו החיות האסורות, בזו הלשון (ויק"ר י"ג ה'): "א"ר שמואל בר נחמן כל הנביאים ראו המלכויות בעיסוקן וכו', אברהם ראה המלכויות בעיסוקן (בראשית ט"ו) והנה 'אימה' - זו בבל על שם (שם) נבוכדנצר התמלי חמה. חשיכה' - זו מדי שהחשיכה בגזרותיה את ישראל שנאמר (אסתר, ז'): 'להשמיד, להרוג ולאבד. 'גדולה' - זו יון, אמר רב נחמן: מלמד שהיתה מלכות יון מעמדת מאה ושבעים ואחד אפרכין מאה ועשרים ושבעה אסטרטליטון וכו'. 'נופלת' - זו אדום, על שם מקול נפלים רעשה הארץ. ויש אומרים: 'אימה' זו אדום על שם (דניאל ז'): 'דחילה ואימתני, 'חשיכה', זו יון. 'גדולה', זו מדי, על שם (אסתר ג') גדל המלך אחשורוש. 'נופלת', זו בבל על שם (ישעיה כ"א) נפלה נפלה בבל".

המדרש אומר שדניאל ראה בכל אחת מהחיות האסורות את ממלכות השעבוד ואומר: "את הגמל זו בבל, כי מעלה גרה היא שמקלסת להקב"ה וכו', ואת השפן זו מדי וכו', ואת הארנבת זו יון כי מעלת גרה היא וכו', את החזיר זה אדום והוא גרה לא יגר שאינה מקלסת להקב"ה ולא דיין שאינה מקלסת אלא מחרפת ומגדפת ואומרת (תהלים ע"ג) מי לי בשמים" וע"ש.

כל אחת מהאומות שנמנו לעיל נתפרסמו בצביעותם והראו עצמן בכונות טובות כלפי בני ישראל אך היו רעות במחשבתם ולכן התחיל המקרא בסימן הטהרה שמסתיר את טומאתם וזה הסימן ממנו צריכים להזהר ממנו מאד בל יפלו בפח צביעותם. ומאריך בדברים ה"כלי יקר" (י"א ד'): "את הגמל כי מעלה גרה הוא. הוה ליה לומר כי פרסה איננו מפריס שזה עיקר טעם אל הטומאה וכן בשפן וארנבת קשה זה, ובחזיר אמר 'כי מפריס פרסה הוא' הוה ליה לומר, כי אינו מעלה גרה, ולמה התחיל בכולם בסימן טהרה שלהם. וביאור ענין זה שסימן טהרה שכולם מוסיף טומאה על טומאתן כדרך שאמרו בעשו (בראשית רבה ס"ה א') שנמשל לחזיר שפושט את טלפיו להראות כאילו כשר ותוכו מלא תוך ומרמה וזה מורה על כל מי שאין תוכו כשרו כמדת הצבועים המראים את עצמם כשרים והמה בלי ספק גרועים מן הרשע הגמור שתוכו וברו שוין לרעה, כמו שפירש רש"י על פסוק (בראשית ל"ז ד') 'ולא יכלו דברו לשלוס', ועל כן הפרסת פרסה בחזיר הוא סימן טומאה לפי שבפרסה זו הוא יכול להטעות הבריות ולהראות כאילו הוא כשר וכן בהיפך זה בגמל ושפן וארנבת, ואף על פי שכל מדות אלו אינן שייכות בבהמות מכל מקום הם מולידים תכונה רעה זו בגוף האוכלם כי כל אוכלם יאשמו (על פי ירמיה ב' ג') להיות מן כתות הצבועים המראים את עצמם כשרים כמו עשו וחביריו"

וראים על פי זה שסימן טהרה אצל הטמא סימן טומאה הוא וכן החזיר הפושט את טלפיו ומראה "ראה טהור אני" עושה כן להטעות את המתבוננים בו. וכן כל רשע שאין תוכו כשרו מראה כלפי חוץ פנים אחד אך כונתו ותוכו אחר.

ולהפך, בחשיבות ובשבח תכונת "תוכו כברו" למדים בפירושו של רש"י על הפסוק (בראשית ל"ז ז'): "ולא יכלו דברו לשלום", המדבר באחי יוסף ושנאתם אליו, שאומר (שם): "מתוך גנותם למדנו שבחם שלא דיברו אחד בפה ואחד בלב".

”

ואוסיף כאן סיפור שהופיע בספר "ילקוט מעם לועז" (שמיני עמוד קי"ז) שמביא בשם הספר 'קב הישר' בזו הלשון:

"ומעשה היה בחסיד אחד שהיה בעל נכסים רבים ורצה ללכת לארץ ישראל ואסף כל רכושו והלך לדרכו, באמצע הדרך עבר בכפר אחד וראה שם יהודי אחד שקראו לו רבי אלכסנדר שהיה יושב רוב זמנו בבית הכנסת כשהוא מעוטף בטלית ותפילין ועוסק בתפלה, אמר אותו חסיד בלבו מוטב שאשמור כל רכושי ברשותו של יהודי יקר זה עד שאלך לא"י ואכין כל ההכנות ואח"כ אחזור ואקח ממנו את רכושי וכך לא אקח עכשיו רכושי עמי כי חושש אני מפני אנשים רעים שמצוים בדרכים, והמתין בבית הכנסת עד שסיים הלה את תפלתו.

משסיים תפלתו נגש אליו וסיפר לו כך, רוצה אני לילך לא"י ואני נמצא בארץ זרה ואיני מכיר איש אבקש ממך הואיל ויש בידי רכוש ואני חושש להובילו עמי שמא יקחוהו אנשים רעים לכן אמסור אותו בידך עד שאחזור ואז אקחהו מידך, אמר לו ר' אלכסנדר יפה דברת. מוטב שתשאיר רכושך בידי ואשמרהו אצל רכושי ואל תחשוש לכלום ובעזרת הקל כשתחזור אשיב לך הפקדון כפי שהיה, ואותו חסיד עשה כן ומסר לידיו של ר' אלכסנדר את כל ממונו והלך לדרכו לשלום.

עברו ימים ואותו חסיד השתכן בא"י וקנה בית, אז אמר לאשתו אלך לחו"ל לאותו ר' אלכסנדר כדי לקחת רכושי וכשמצא אותו אמר לו: ידידי היקר, החזר לי פקדוני. אמר לו ר' אלכסנדר: איני מכירך ומעולם לא ראיתי פניך. כשמע אותו חסיד את הדברים האלה נודעזע וחרד חרדה גדולה מחמת צערו ונפל לארץ והתחיל לבכות ולצעוק ולהתחנן שלא יעשה לו הרעה הגדולה הזו שזה כל רכושו. אז התחיל אותו ר' אלכסנדר לביישו וטען שהעליל עליו עלילה שכן מעולם לא ראהו ולא לקח ממנו שום דבר.

כשראה חסיד מצבו הרע הלך לבית הכנסת והתחיל צועק ובוכה לפני השי"ת ואמר: רבונו של עולם אתה אדון כל העולם ובך כל מבטחי ובראותי שהיהודי הזה המעוטף בטלית ותפילין כל היום ועוסק בתפלה מסרתי לו כל רכושי ועכשיו אני רואה שכל צדקותו היתה כדי לרמות את הבריות. עכשיו אני מוסר לך דיני שתוציא כאור צדקי ותעשה לי נסים ונפלאות ואקח נקמה מאדם זה כדי שיתפרסם לעיני כל את כוחך הגדול. בעודו שופך דמעותיו בבית הכנסת במר לבו, הופיע אליהו הנביא ז"ל ואמר לו: אל תפחד. לך עכשיו לאשתו של ר' אלכסנדר זה ואמור לה סימן זה שבפסח האחרון אכלו שניהם חמץ וכן ביום כפור אכלו בצוותא לפני שהלכו לבית הכנסת ובסימנים האלה תמסור לך רכושך.

וכך עשה אותו חסיד הוא המתין עד שיצא אותו ר' אלכסנדר מביתו לרחוב לעניינו ואז נכנס לביתו ונתן לה הסימנים שמסר אליהו ז"ל, והיא נתנה לו מיד רכושו והלך לדרכו שמח וטוב לב והודה להשי"ת. ואותו ר' אלכסנדר כשחזר לביתו ונדע לו על הסימנים שמסר לה, אמר עכשיו נתגלה קלונו ברבים ושוב לא נוכל לחיות כאן. הלכו שניהם ונשתמדו י"ש.

מן הסיפור הזה יצאנו למדים שאם רואים אדם שעושה הרבה תנועות של חסידות יתירה לפני הבריות יש לחשוד בו שמא עושה בן כדי להטעות את הבריות".

עדיין נותר לברר, מה ראה משה ליחד את החזיר בנפרד מהארבע האחרות? נפנה בחיפוש התשובה להמשך המדרש הנ"ל (ויק"ר י"ג ה'): "ראה דניאל את המלכות בעיסוקן וכו', דניאל ראה שלשתן (הגמל השפן והארנבת, ר. ב.) בלילה אחד ולזו (אדום, ר. ב.) בלילה אחד, למה? ר' יוחנן ורשב"ל ר"י אמר: ששקולה כנגד שלשתן. רשב"ל אמר: יתירה וכו'. משה נתן שלשתם בפסוק אחד ולזו בפסוק אחד ולמה? רבי יוחנן ורשב"ל, ר"י אמר: ששקולה כנגד שלשתן. רשב"ל אמר יתירה וכו'. משה אמר (ויקרא י"א): "ואת החזיר כי מפריס פרסה" למה נמשלה לחזיר? לומר לך מה חזיר בשעה שהוא רובץ מוציא טלפיו ואומר ראו שאני טהור, כך מלכות אדום מתגאה וחומסת וגוזלת ונראת כאלו מצעת בימה מעשה בשלטון אחד שהיה הורג הגנבים והמנאפים והמכשפים גחין ואמר לסנקליטין שלשתן עשיתי בלילה אחד".

ונמצינו למדין מדברי חז"ל שאדום המשול לחזיר שקול כנגד כל המשעבדים האחרים הרמוזים בשלשת הבהמות האחרות. ולא זאת בלבד שהיא שקולה כנגד כולן כמו שדרש מתיבת "יתירה" האמורה בה שהיא יתירה ברשעותה והקשיים שהיא מערימה. וכך אדום (היא רומי) עליה אומר הכתוב (שם) שתתפצל למלכיות רבות מה שקרה כידוע למלכות הרומית. וכולן יהיו מצירות לישראל יותר מכל הראשונות בקשיים רבים ובשעבוד זמן רב. ולמה דוקא אדום ודוקא החזיר? שהחזיר מפשיט טלפיו לפניו ואומר (ילקו"ש תהלים) "ראוני" ומתגאה בין העמים כמלכות חסד וצדק ועורכת "בימה" של משפט ומראה כאילו הם דנים דין אמת.

והמדרש ממשיך שקדמתם המדומה במשפט "אינה מקלסת להקב"ה" ובצביעותם מחשיבה עצמה ודעתה עליונה ונכונה ללא שבח והכרה בבורא עולם ואפילו "מחרפת ומגדפת ואומרת מי לי בשמים" (ויק"ר י"ג ה').

חסות הקידמה ומראית ערכי צדק עושה את הממלכות הנאורות המראים את טלפיהן הכשרות כלפי חוץ בצביעותן, מסוכנות ביותר לישראל.

ורואים בימינו מדינות אירופא ה'מתורבתות' וגם גופים שונים באמריקה, קוראים בראש חוצות לשמד על ישראל, לחרמים, להפרדים, להגבלים והיטלים (BDS) שהם ממין הגזרות שגזרו על עמנו לאורך העבר, אך הפעם תוך צביעות באיצטלא של צדק ודאגה כביכול ל'לא עם' אחר השונא לישראל.